

¹Medyczne Studium Zawodowe w Rybniku

Medical College in Rybnik

²Wydział Opieki i Oświaty Zdrowotnej Śląskiej Akademii Medycznej w Katowicach
Department of Health Care and Education Medical University of Silesia in Katowice

³Wydział Fizjoterapii AWF Katowice

Department of Physiotherapy University School of Physical Education in Katowice

ANDRZEJ MYŚLIWIEC¹, RYSZARD PLINTA^{2,3}, EDWARD SAULICZ³,
SYLWIA OLESIŃSKA-MYŚLIWIEC¹

The realization of Special Olympics mission based on Local Polish Section „Promyk” in Rybnik

Realizacja misji Olimpiad Specjalnych na przykładzie działalności Sekcji Terenowej „Promyk” w Rybniku

Jak podają źródła, na świecie jest około 170 mln, zaś w Polsce jest około 4 mln osób z upośledzeniem umysłowym. To właśnie do tych osób, skierowana jest działalność międzynarodowej organizacji Olimpiady Specjalne (Special Olympics) [1, 4, 7].

Programem Olimpiad Specjalnych (OS) objętych jest 1,4 mln sportowców z 162 krajów świata [1,4,7]. W Polsce, według danych Biura Narodowego w 2003 roku w zawodach sportowych i treningach organizowanych przez Olimpiady Specjalne Polska udział brało 11863 zawodników [4].

Misją i zadaniem Olimpiad Specjalnych jest zapewnienie całorocznego cyklu treningów i zawodów sportowych w różnych olimpijskich dyscyplinach sportowych osobom z upośledzeniem umysłowym od ośmiu lat wzwyż, zapewnienie ciągłego rozwoju sprawności fizycznej, umożliwienie demonstrowania odwagi, dzielenia się radością ze zdobytych nagród oraz nawiązywanie przyjaźni pomiędzy rodzinami, innymi zawodnikami oraz społecznością lokalną [1]. Przed zawodami sportowymi zawodnicy składają przysięgę olimpijską – „Let me win, but if I cannot win let me brave in the attempt” która w języku Polskim oznacza: „Pragnę zwyciężyć, lecz jeśli nie będę mógł zwyciężyć niech będę dzielny w swym wysiłku” [4].

Aktywność sportowa osób z upośledzeniem umysłowym na terenie Rybnika została zapoczątkowana w 1986 r. kiedy to uczniowie Szkoły Specjalnej dla Dzieci i Młodzieży Upośledzonej w Stopniu Znacznym i Głębokim nazywanej „Szkołą Życia”, brali udział w „Olimpiadach z Sercem” organizowanych przez nauczycieli i uczniów na terenie Szkoły Podstawowej nr 1 im. Janusza Korczaka. Zawody te, były doskonałą okazją do wspólnej rywalizacji sportowej oraz integracji dzieci z niepełnosprawnością z pełnosprawnymi [9].

W 1992 r. nauczycielki „Szkoły Życia”, Anetta Gawrysiak, aktualny Prezes Sekcji Terenowej „Promyk” w Rybniku oraz Ewa Jaszczuk, zainicjowały udział swoich podopiecznych w organizowanych już na terenie ówczesnego województwa katowickiego zawodów Olimpiad Specjalnych w Będzinie [1]. Udział w tego typu zawodach sportowych, wywołał tak pozytywne emocje zarówno wśród dzieci jak i trenerów, że rozpoczęto starania o stworzenie na terenie Rybnika Sekcji Terenowej Olimpiad Specjalnych. Sekcję Terenową „Promyk” powołano 15 listopada 1994 roku. Sekcja objęła swoim zasięgiem uczniów Szkoły Specjalnej oraz uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej w Rybniku. Na początku działalności powstały dwie sekcje sportowe: pływacka i lekkoatletyczna. W dyscyplinach tych udział brało kilkunastu zawodników [9].

Przez wszystkie lata działalności S.T. „Promyk” rozwijała się systematycznie. Przybywało nowych zawodników oraz nowych sekcji sportowych. Aktualnie, zawodnicy Sekcji Terenowej „Pro-

myk” trenują w 17 z 20 oficjalnych dyscyplinach sportowych uprawianych w Polsce w ramach Olimpiad Specjalnych. Treningi prowadzone są w 14 dyscyplinach letnich: lekka atletyka, pływanie, tenis stołowy, piłka nożna, koszykówka, dwubój siłowy, jazda konna, jazda na rolkach, badminton, bowling, golf, tenis ziemny, kolarstwo, kajakarstwo oraz 3 dyscyplinach zimowych: narciarstwo biegowe, narciarstwo zjazdowe, łyżwiarstwo szybkie. Poza oficjalnymi dyscyplinami zawodnicy z upośledzeniem umysłowym mają możliwość treningu oraz udziału w rywalizacji żeglarskiej, która oficjalnie nie wchodzi w skład krajowych dyscyplin. Dla osób z upośledzeniem głębokim lub z upośledzeniami sprzężonymi (najczęściej osoby z porażeniem mózgowym), Olimpiady Specjalne oferują Program Treningu Aktywności Motorycznej (Motorist Active Therapy Program – MATP) W ramy tego programu wchodzi 25 konkurencji – zadań, takich jak na przykład podniesienie głowy, przetoczenie, pokonanie dystansu 2 metrów dowolnym sposobem lub uderzenie ręką zawieszonoego nad głową przedmiotu. Również MATP ma w Rybniku swoich zawodników, najczęściej poruszających się na wózkach inwalidzkich [1]. Obecnie w S.T „Promyk” trenuje 92 zawodników konkurencje letnie i 24 konkurencje zimowe. Wystartowali oni w wielu zawodach sportowych na szczeblu lokalnym, regionalnym, ogólnopolskim jak również międzynarodowym. Do sukcesów międzynarodowych można zaliczyć chociażby występ zawodnika S.T. „Promyk”, Ireneusza Góralskiego w Letnich Igrzyskach Olimpiad Specjalnych w Południowej Karolinie w 1999 r.

Celem pracy było określenie poziomu realizacji misji Olimpiad Specjalnych na przykładzie Sekcji Terenowej „Promyk” w Rybniku oraz wykazanie trudności w realizacji zajęć sportowych z jakimi spotykają się trenerzy, wolontariusze i nauczyciele. Dodatkowo, starano się określić poziom trudności w kształtowaniu wybranych zdolności motorycznych [2,3,5,6].

MATERIAŁ I METODY

Badania przeprowadzono wśród trenerów, nauczycieli i wolontariuszy pracujących z osobami z upośledzeniem umysłowym w ramach programu Olimpiad Specjalnych w Sekcji Terenowej „Promyk” w Rybniku. Badaniami objęto 24 osoby prowadzące zajęcia treningowe, których staż pracy w Olimpiadach Specjalnych wynosił od 2 do 11 lat. Wszystkie z ankietowanych osób pracowały z zawodnikami w przedziale wiekowym od 8 do 21 lat. Siedemnastu respondentów prowadziło zajęcia grupowe natomiast w 7 przypadkach, zajęcia były prowadzone indywidualnie. Czternastu ankietowanych, to osoby prowadzące zajęcia treningowe z pływania, 4 z łyżwiarstwa, dwie realizowały Program Aktywności Motorycznej oraz po jednej osobie z narciarstwa zjazdowego, żeglarstwa, sportów siłowych i kolarstwa. Wszyscy badani biorący udział w badaniu posiadali kwalifikacje do pracy z osobami z upośledzeniem umysłowym. Dziewiętnaście osób było absolwentami Akademii Wychowania Fizycznego natomiast 5 osób ukończyło studia pedagogiczne.

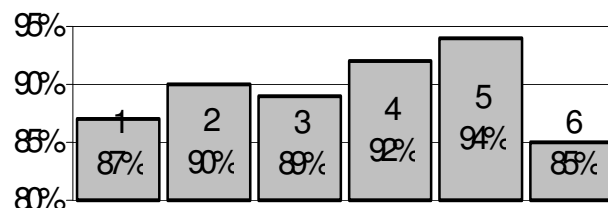
Badania przeprowadzono wykorzystując kwestionariusz ankiety. Ankieta podzielona była na 3 części. W każdym pytaniu ankietowani przyznawali od 1 do 10 punktów. Pierwsza część dotyczyła oceny realizacji misji Olimpiad Specjalnych na przykładzie Sekcji Terenowej „Promyk”. Badani oceniali jakość realizacji poszczególnych założeń misji Olimpiad Specjalnych.

Druga część kwestionariusza ankiety dotyczyła trudności, z jakimi spotykają się badani podczas prowadzenia zajęć treningowych z zawodnikami Olimpiad Specjalnych. Zapytano o ocenę trudności w realizacji czynności organizacyjno – porządkowych, o zrozumienie przez zawodników przekazywanych treści, oceniono zdolność koncentracji zawodników na zajęciach oraz problemy związane z nauczaniem techniki i taktyki w trenowanych dyscyplinach sportowych [2,5].

W trzeciej części ankietowani ocenili na podstawie własnych doświadczeń, problemy w kształtowaniu wybranych zdolności motorycznych u osób z upośledzeniem umysłowym. Do oceny wybrano następujące zdolności motoryczne: siłę, wytrzymałość, szybkość, gibkość oraz koordynację ruchową.

WYNIKI I ICH OMÓWIENIE

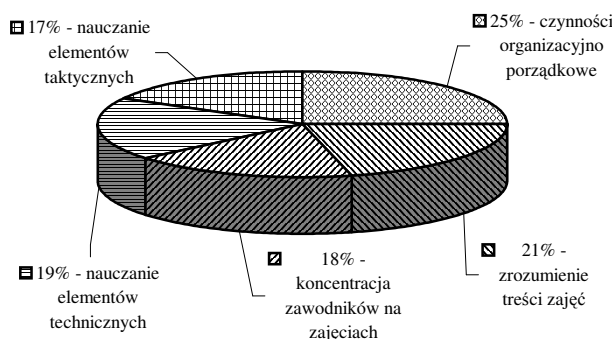
Po przeprowadzeniu analizy wyników, w pierwszej części badania otrzymano odpowiedzi świadczące o bardzo dobrej ocenie realizacji misji Olimpiad Specjalnych w Sekcji Terenowej „Promyk”. Ankietowani uznali, że misja OS realizowana jest ogólnie w 90 % (na 240 punktów badani przyznali 226). Badani najwyższej ocenili możliwość dzielenia się radością ze zdobytych osiągnięć, zaś najniższej możliwość nawiązywania nowych kontaktów. Zagadnienia misji Olimpiad Specjalnych oraz procentowe wyniki przedstawiono na rycinie 1.

1. zapewnienie zawodnikom całorocznych cykli treningowych; 2. umożliwienie zawodnikom udziału w zawodach; 3. rozwój sprawności fizycznej; 4. demonstrowanie odwagi; 5. dzielenie się radością ze zdobytych nagród; 6. nawiązywanie nowych przyjaźni

Ryc. 1. Procentowa ocena realizacji misji Olimpiad Specjalnych w opinii badanych

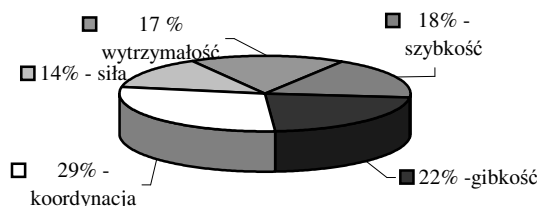
W części dotyczącej trudności, z jakimi badani spotykają się w czasie prowadzenia zajęć z osobami z upośledzeniem umysłowym, respondenci ocenili, że największe problemy sprawiają im czynności organizacyjno – porządkowe (rycina 2).

Ryc. 2. Procentowa ocena trudności w realizacji zajęć sportowych w ramach Olimpiad Specjalnych

Respondenci podkreślali tutaj fakt, że podstawowe przygotowanie zawodnika do zajęć w zakresie np.: ubrania stroju sportowego, zawiązania butów itp. zajmuje im najwięcej czasu. Ciekawą wydaje się opinia, że najmniejsze trudności sprawia badanym kształtowanie elementów taktycznych. Jest to jednak element treningu sportowego, który staje się często pomijanym w ramach zajęć w OS z uwagi na jego złożoną problematykę [2,5,10].

W pytaniu dotyczącym kształtowania wybranych zdolności motorycznych badani wskazali, że zdecydowanie najczęściej trudności sprawia im kształtowanie koordynacji ruchowej. W opinii ich, najmniejsze problemy pojawiają się podczas doskonalenia siły. Uzyskane wyniki obrazuje rycina 3.

Ryc. 3. Ocena trudności w kształtowaniu wybranych cech motorycznych w ramach Olimpiad Specjalnych

WNIOSKI

1. Misja Olimpiad Specjalnych w Sekcji Terenowej „Promyk” realizowana jest na wysokim poziomie, zwłaszcza w odniesieniu do celu hedonistycznego.
2. Największe trudności w prowadzeniu zajęć sportowych z uczestnikami Olimpiad Specjalnych związane są z czynnościami organizacyjno – porządkowymi.
3. Kształtowanie zdolności koordynacyjnych stanowi podstawowy problem w treningu osób z upośledzeniem umysłowym.

PIŚMIENNICTWO

1. Bogdan M, Styczeń J.: Makroregionalne Szkolenie Koordynatorów Wolontariatu w Olimpiadach Specjalnych, materiały szkoleniowe, Warszawa 2004, 37-42.
2. Brzeziński W.: „Wychowanie fizyczne specjalne” cz. II, :Rewalidacja dzieci i młodzieży upośledzonej umysłowo” Uniwersytet Szczeciński, Rozprawy i Studia teoretyczne nr 299, Szczecin 1999.
3. Dykik W.: „Pedagogika specjalna” Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu 2001.
4. Dane Statystyczne Biura Narodowego Olimpiady Specjalne Polska, Warszawa 2004
5. Gawlik K. Zwierzchowska A.: „Wychowanie fizyczne dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną”, AWF Katowice 2004.
6. Minczakiewicz E.: „Dziecko niepełnosprawne. Rozwój i wychowanie” Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2003.
7. Sekuła K.: „Olimpiady Specjalne Polska”, biuletyn informacyjny Warszawa 2004, 3-4.
8. Styczeń J.: „Wolontariat Olimpiad Specjalnych”, biuletyn informacyjny Warszawa 2000, 1-2.
9. Szczepańska L.: „Ruch Olimpiad Specjalnych w procesie rewalidacji dzieci niepełnosprawnych intelektualnie”, UŚ w Cieszynie, Cieszyn 2004, 78-87.
10. Ślężyński J., Gawlik K.: „Rozwój fizyczny i motoryczny uczniów umysłowo upośledzonych”, Wyd.: „Sport szansą życia niepełnosprawnych”, red. J. Ślężyński, PSON, Kraków 1997, 58-69.

STRESZCZENIE

Olimpiady Specjalne są organizacją zrzeszającą 1,4 mln sportowców z upośledzeniem umysłowym z 162 krajów świata. W Polsce liczba sportowców w 2004 roku osiągnęła 15000. Misją Olimpiad Specjalnych jest zapewnienie całorocznych cykli treningów i zawodów sportowych, możliwość rozwijania sprawności fizycznej, demonstrowanie odwagi, dzielenie się radością ze zdobytych nagród oraz nawiązywanie nowych przyjaźni. Celem pracy było określenie poziomu realizacji misji Olimpiad Specjalnych na przykładzie Sekcji Terenowej „Promyk” w Rybniku oraz wykazanie trudności w realizacji zajęć sportowych z jakimi spotykają się trenerzy, wolontariusze i nauczyciele. Dodatkowo, starano się określić poziom trudności w kształtowaniu wybranych zdolności motorycznych. Badania wykazały, że misja OS wypełniana jest średnio w 90%. Zdaniem badanych jest ona najlepiej realizowana w zakresie możliwości dzielenia się radością z e zdobytych medali. Respondenci wskazali również trudności z jakimi spotykają się w czasie prowadzenia zajęć treningowych.

SUMMARY

Special Olympics is an international organization grouping over 1,4 million athletes mentally disabled from 162 countries in the world. The number of active athletes in Poland is 15000 at the end of the year 2004. The mission of Special Olympics is to secure all year – round sports training and competition for the athletes, as well as numerous opportunities to develop physical fitness, demonstrate courage, share the joy of a awarded prizes and meet new friends. The aim of this article was to describe the realization of Special Olympics mission based on Local Section “Promyk” and indicating difficulties in realization of a sports training pointed by trainers, volunteers and teachers. Additionally, there have been made efforts to estimate the difficulty level of select movement ability formation. Study shows that mission of Special Olympics is fulfilled in about 90 %. According to participate of Special Olympics its mission is fully realized in the sphere of sharing the joy of awarded medals.